

Nytt ”kallt krig” på andra sidan jorden. Vill Europa vara med?

av Ingolf Kiesow

Résumé

USA has launched an Indo-Pacific concept as a response to China's economic and political expansion. China, on the other hand, is creating its own frontline and tries to include both South and South East Asia as well as Iran and Pakistan. Seen from a European perspective, a new kind of Cold War has started on the other side of the globe. How can Europe avoid becoming involved? Should it really?

I DET FÖREGÅENDE numret av denna tidskrift beskrev författaren i en artikel med rubriken ”Hoten växer mot USA:s makt över Stilla havet” hur USA och dess allierade långsamt förlorar i militär styrka liksom politiskt och ekonomiskt inflytande jämfört med Kina. Rysslands närmare samarbete med Kina förstärker denna maktförskjutning, trots att Rysslands vänskap med Kina har sina begränsningar. Militärt märks förskjutningen mest ifråga om kärnvapen, missiler och marin förmåga. Politiskt märks den mest genom att tilliten till USA:s förmåga att värna om deras säkerhet avtar hos dess allierade och att de flesta blir mera beroende av upplåning från Kina.

Asiens länder mellan USA och Kina

USA ställer Indo-Pacific mot Belt and Road Initiative

Det ekonomiska elementet i Kinas relationer med omvärlden har på sistone, i synnerhet i USA, uppfattats som ekonomisk krigföring genom att det kinesiska BRI-projektet (Belt and Road Initiative) syftar till att organisera

hela den eurasiska kontinenten ekonomiskt och politiskt under kinesisk ledning, och den har tilldelats gigantiska resurser. Det kombineras med en intensiv propaganda, som kommunicerar Kinas överlägsenhet över västerländska system samt med en militär upprustning, som utmanar USA i Stilla havet och förstärks av politiskt, ekonomiskt och i synnerhet militärt samarbete med Ryssland.

Ställd inför dessa utmaningar lanserade Donald Trumps administration ett så kallat ”Indo-Pacific-koncept”. Idén har sitt ursprung i att Japans premiärminister Shinzo Abe 2007 framkastade tankar på att skapa ”the Quadrilateral Security Dialogue between the United States, Australia, India and Japan”, det så kallade Quad. Det ledde inte till att man omedelbart utvecklade tankarna närmare, men 2017 återupplivades idén av Australiens dåvarande premiärminister Kevin Rudd, denna gång med betoning på en värdegemenskap med utbyte av varor och idéer mellan länder i Stilla havet och Indiska Oceanen och gemensamma värden som ”frihet och öppenhet”.

Lanseringen av ett amerikanskt Indo-Pacific-koncept började den 1 juni 2019 med en rapport från försvarsdepartementet,

som gavs omfattande publicitet. Rapporten konstaterar att Kinas ledarskap försöker omvandla regionen till sin fördel genom påtryckningar och genom militär modernisering, ”inflytandeoperationer” och ”ekonomiskt rovdjursbeteende” avsett att påtvinga andra nationer sin vilja.

Rapporten hävdar att det är ”USA:s plikt” att försvara alla nationer mot dessa hot mot en regelbunden världsordning mellan alla länder i Indo-Pacific-regionen. USA sägs i stället vilja främja gemensamma värden och ha en ”vision om att tävla, avskräcka och vinna i denna miljö”. Detta kräver ”en mera dödsbringande gemensam styrka med en mera robust sammansättning av allierade och partners”. Det kräver också ökade investeringar i avsikt att uppnå

- ”beredskap” (genom effektiv avskräckning och dödsbringande vapen),
- ”partnerskap” (för att uppnå gemensam styrka i djupgående allianser) och
- ”främjande av en ”region i nätverk”

Vidare ägnar sig rapporten åt att beskriva Kina som en revisionistisk makt och Ryssland som ”revitaliserat och ondsint” samt Nordkorea som en skurkstat.

Den militärt fokuserade rapporten följdes upp några månader senare (2019-11-04) med en ”vision” som publicerades av utrikesminister Pompeo. Denna vision vill se en ”fri och öppen Indo-Pacific-strategi”, som springer fram ur en önskan om att behålla sjövägarna öppna och skapa gemensamt välstånd. Visionen får ses som ett försök att ha något att ställa upp mot Kinas BRI-projekt, men det innehåller inte några löften om stora biståndssummor eller kapitalflöden till lokala projekt som kan jämföras med de omkring tusen miljarder dollar som Kina enligt den kinesiska propagandan sägs ha kanaliserat via BRI. En ”Pacific Pledge”,

en utfästelse om kommande finansiering av lokala projekt, finns dock med i visionen med 100 miljarder dollar. Avslutningsvis säger den att USA lovar att verka för en ”fri och öppen Indo-Pacific-region”.¹

Den 15 juni inträffade en incident med minst 20 döda och ett hundratal sårade på gränsen mellan Indien och Kina. Detta har utlöst nationalistiska reaktioner över hela Indien, och begreppet Indo-Pacific har i Indien fått ett nytt och mera seriöst innehåll. Det framstår inte längre som ett ensidigt och propagandabetonat amerikanskt diplomatiskt initiativ. Det har blivit en symbol för rädslan för Kinas växande styrka och strävan att motverka dess ambitioner att expandera.

12 nationer anges vara ”Partners” i Indo-Pacific, nämligen Bangladesh, Kambodja, Indonesien, Malaysia, Mongoliet, Filippinerna, Thailand, Tonga och Fiji, Vietnam, Nepal, Sri Lanka och (underförstått) Taiwan.²

För åtskilliga av dessa länder kom inbjudan som något av en överraskning, och i en del fall inte som en välkommen sådan. Att bli uppmanad av en stormakt att bli motståndare till en annan är sällan en välkommen inbjudan. När den potentiella stormakten Indien plötsligt ger ställningstagandet en ny och allvarligare innebörd blir reaktionen mera komplicerad.

Rätt mycket uppmärksamhet har i Sverige ägnats åt att analysera de satsningar som Kina gör i Afrika, däremot mindre åt dess aktivitet i Asien. Här ska ett försök göras att ge en kortfattad säkerhetspolitisk bild av situationen för var och en av de inbjudna nationerna i Sydasiens och Sydöstasiens, alltså de länder som ligger nära det strategiskt viktiga Malackasundet mellan Stilla havet och Indiska Oceanen.

Syftet är att

- belysa var varje land står i kampen om inflytande mellan Kina och USA,

- i korthet belysa den historiska bakgrunden och
- samla några basfakta.

Det går knappast att undvika att det blir en genomgång med många detaljer, men det kan vara värt att ta del av dem, eftersom helhetsbilden är ett försök att visa ett mönster, som berör hälften av världens befolkning.

De närmaste grannarna till Malackasundet

Singapore

Med sin position vid Malacka-sundet, där det är som trängst, och intill världens mest trafikerade sjöfartsled har Singapore en storstrategisk betydelse.

När Singapore 1963 befriades från sin status som koloni av Storbritannien var det för att ingå i en ny federal statsbildning av brittiska ex-kolonier, som fick namnet Malaysia. Det föregicks av att en kommunistisk falang av det fackföreningsstyrda regeringspartiet People's Action Party (PAP) försökte stoppa anslutningen. De anförde bl a att malay skulle bli unionens officiella språk. Singapore består nämligen till tre fjärdedelar av etniska kineser, medan Malaysias befolkning till mera än hälften är muslimska malayer.³

Regeringspartiets ledare Lee Kuan Yew lyckades stoppa utbrytningen, men etniska motsättningar gjorde ändå att Singapore bröt sig ut ur Malaysia 1965. Den nya stadsstaten fortsatte att vara en parlamentarisk demokrati, men regerades med hårda medel, som främst riktades mot de inhemska kommunisterna. En uppmjukning av inrikespolitiken har skett efter Lee Kuan Yaws bortgång 2015. Hans son Lee Hsien Loong har övertagit ledarskapet för PAP och posten som premiärminister.

Redan från början upplevde Singapore ett hot mot sin självständighet från Kina. Till en början sökte man stöd hos Storbritannien och Indien, men med början under 1990-talet in-gicks ett antal försvarsavtal med USA, som ger den amerikanska flottan permanent tillgång till varv för fartygsunderhåll och reparationer, bl a en specialbyggd docka för hangarfartyg samt lagrings- och bunkringsmöjligheter liksom landnings- och underhållsfaciliteter för det amerikanska flygvapnet. USA har sedan 2011 gjort Singapore till hemmahamn för ett antal "Littoral Combat Ships".⁴

Efter hand som Kinas betydelse och inflytande i regionen har vuxit har Singapore velat tona ned sin anti-Kina-profil, som började te sig farligt provocerande. Man har givit den kinesiska flottan nästan lika mycket tillträde till hamn- och bunkringsmöjligheter som USA. Det har skett genom ett antal militära avtal 2019, samtidigt som Singapore som en balansåtgärd förnyade sina militära avtal med USA.⁵ Singapores utrikespolitik blir alltmera en balansakt mellan USA och Kina med målsättning att åstadkomma stabilitet i regionen och samtidigt att landet inte uppslukas av Kinas dominans. Det är inte någon lätt uppgift mot bakgrund av Singapores etniska bakgrund och geo-strategiska betydelse. Lee Kuan Yew uppges en gång ha sagt:

Det 21:a århundradet kommer att bli en tävlan om herraväldet över Stilla havet, därför att det är här som tillväxten kommer att finnas. Det är härifrån, som lejonparten av den ekonomiska styrkan på jordklotet kommer att komma. Om USA inte står fast i Stilla havet kan det inte vara en ledare i framtiden.⁶

Malaysia

Malaysia, som har en muslimsk befolkning, var också en brittisk koloni och fick sin

självständighet 1957 såsom en federation av delstater med konstitutionell monarki och ett folkvalt parlament. Snart drabbades Myanmar av ett inbördeskrig men fick brittiskt stöd för att kämpa ned en kommunistgerilla, som idag är utplånad.

Kina har försökt övertala Malaysia att gå med i ett antal stora järnvägsprojekt. De har dock blivit föremål för politiska kontroverser och tidvis lagts på is, men är nu åter under förhandling. Förehållandet till Kina komplieras av att Malaysia har anspråk på havsområden i Syd kinesiska havet som hävdas (och domineras) av Kina. För det mesta har Malaysia hållit en låg profil i denna fråga och varit försiktigt med att formulera sina anspråk.⁷ Den inrikespolitiska situationen ser ut att leda till förnyad debatt om korruption och lånevillkor i både järnvägsprojektet och projekt rörande nya kinesiska gas- och oljeledningar genom Malaysia. När den nuvarande interimistiske premiärministern Mohammad Mahatir, som är 94 år, avgår förväntas en intensiv maktkamp om vem som ska efterträda honom. Förbindelserna med Kina och BRI-projektens roller står på agendan.⁸

Indonesien

Indonesien, som är världens folkrikaste muslimska nation och har 274 miljoner invånare, har sedan länge brottats med ett känsligt förhållande till Kina. Det som främst skapar denna känslighet är landets etniska minoritet av 2,4 miljoner etniska kineser. De har varit föremål för diskriminering och förföljelser sedan flera hundra år. Ett massmord på kineser finns dokumenterat redan år 1740. Under Indonesiens frigörelse från den holländska kolonialmakten 1946–1949 uppfattades kineserna som opålitliga och utsattes för flera liknande händelser. När lagar infördes, som medförde ytterligare diskriminering mot

kineserna, flydde en kvarts miljon kineser och fick evakueras med fartyg från den nyskapade folkrepubliken Kina. 1965 påbörjade Indonesien en blodig uppgörelse med kommunismen, och ytterligare flera tusen kineser fick då sätta livet till. Kommunistpartiet är nu förbjudet, men Indonesien är i övrigt en demokratisk republik med en vald president och ett folkvalt parlament.

President Joko Widodo är känd för att vara Kina-vän, vilket ligger honom i fatet. Under hans regering har landet accepterat flera viktiga infrastrukturprojekt inom ramen för Kinas BRI-program, bl a ett järnvägsprojekt, som har blivit mycket kritiserat. Det stora antal kinesiska arbetare som har följt med de kinesiska projekten har väckt kritik och nytt liv både i gamla fördomar mot kineser och skräck för kommunismen, särskilt i ortodoxa muslimska kretsar.⁹

En hårdare attityd mot Kina har märkts i samband med att Indonesien i juni 2020 i FN officiellt förde fram ett klagomål mot Kinas agerande utmed Indonesiens kuster.¹⁰ Indonesien stöder sig på folkrättsregler, som återropades av skiljedomstolen i Haag i ett utslag år 2016 om Syd kinesiska havet. Kina har förnekat giltigheten av dessa regler och hävdar ”historiska rättigheter”. Det markerar en ny trend hos Kinas grannländer att man officiellt i FN vågar hävda giltigheten av de omtalade reglerna i strid med Kinas förnekanden. President Widodo har fått det svårare att tona ned Indonesiens hållning genom att Kina jagar bort indonesiska fiskare från vatten, som traditionellt har tillhört Indonesien. Han får lätt beskyllningar för att ”gå kinesernas ärenden”.

Med USA har Indonesien normala förbindelser, utan några försvarsavtal eller andra viktiga bilaterala avtal. Sympatierna för USA har gått ned under Donald Trumps regering, från 62 procent, som sade sig ha en positiv uppfattning i en opinionsundersökning

2015 till 42 procent i motsvarande undersökning 2020.¹¹

Sydöstasiens fastlandsländer

I religiöst hänseende domineras samtliga länder i fastlandsdelen av Sydostasien av buddhismen, med undantag för Malaysia, som redan har behandlats. Tre länder (Kambodja, Laos och Vietnam) var franska kolonier vid det andra världskrigets slut, och samtliga frigjorde sig genom att befolkningen organiserade sig i kommunistiska rörelser. Två av dessa (Vietnam och Laos) är fortfarande kommuniststater.

Laos

Laos behöll sitt kommunistiska styrelseskick efter det kalla krigets slut och har visserligen tagit emot ekonomiskt stöd från väst, men i praktiken lutat sig alltmera mot Kina, som har fått ett växande inflytande på landets ekonomi. Laos har historiskt haft ett komplicerat förhållande med grannlandet Thailand, och det har bidragit till att ytterligare stärka Kinas ställning. Laos saknar egen kust vid havet och är beroende av sina grannar för att få tillträde till världsmarknaden.

Kina har nu byggt två motorvägar till städer i Laos, och kinesiska företag bygger en järnväg som ska förena huvudstaden Vientiane med Kunming i Kina.¹² Kostnaderna har varit så höga att de motsvarar en knapp tredjedel av landets BNP. Det har varit en bidragande orsak till att Laos under 2020 inte ser ut att ha kunnat sköta sina betalningar, utan har fått se sin kreditvärdighet nedgraderas.¹³

Vietnam

Kommunistregimen i Vietnam har av naturliga skäl haft nära förbindelser med Kina och har tagit emot vissa investeringar men har

så långt det går avstått från lån inom ramen för Kinas BRI-projekt. Att Kina 1979–1990 förde krig med Vietnam (för att stoppa dess växande militära expansion in i Kambodja) skapade nämligen motsättningar, som består ännu idag.

De har förvärrats av Kinas våldsanvändning för att tillskanska sig öar i Sydkinesiska havet. I början av 2020 publicerade Vietnam en vitbok om försvaret, som utan att nämna namn kritiserade Kinas agerande och varnade för konsekvenserna av att fortsätta expansionspolitiken i Sydkinesiska havet.¹⁴ Vietnam tar numera emot visst stöd med vapen och såväl militära som civila högnivåbesök från USA.

Kina försöker förmå Vietnam att bygga järnvägar genom landet, men Vietnam har vänt sig till Japan för att försöka få alternativ finansiering för delar av sträckan. Japans premiärminister Yoshihide Suga besökte Vietnam under sin första utlandsresa efter tillträdet till sitt ämbete i oktober 2020 och offentliggjorde planer på ett försvarsavtal med Vietnam om bland annat leveranser av spaningsflygplan och radarutrustning för övervakning av Sydkinesiska havet.¹⁵

Kambodja

Kambodja har efter ett skräckvälde 1975–1979 under kommuniströrelsen De Röda Khmererna blivit en demokrati, i varje fall formellt. Kambodjas ganska nya demokratiska system och behandling av mänskliga rättigheter utsattes för påfrestningar under och efter parlamentsval 2017. De ledde till hårdare metoder av landets premiärminister Hun Seng, något som föranledde sanktioner från både USA och EU.

Detta har Kina i sin tur utnyttjat till att öka sitt eget inflytande. Det har till och med ryktats om en kinesisk örlogsbas, vilket dock har förnekats av Hun Seng.¹⁶ Det finns ett

visst folkligt motstånd mot det kinesiska inflytandet, vilket har förstärkts i samband med en neddragning av kinesisk ekonomisk aktivitet i Kambodja under Corona-krisen. Även Kambodja berörs av Kinas ambition att knyta samman hela Sydostasien med järnvägar till södra Kina.

Myanmar

Myanmar var en brittisk koloni under namnet Burma vid det andra världskrigets slut och kom att utvecklas till en diktatur, som styrde landet med militärens hjälp och förkunnade en egen form av socialism. Landets befolkning består av en rad olika etniska grupper och är idag uppdelat i delstater i en förbundsrepublik, som fortfarande domineras av militären, men med ett formellt demokratiskt styrelseskick med allmänna val och ett parlament. Inbördeskrig mellan de etniska grupperna har härjat i landet ända sedan självständigheten 1962. Myanmar utsattes 2017 för internationell kritik för sin behandling av den muslimska folkminoriteten Rohingya och utsattes för internationella sanktioner.

Militärledningen, som har den reella makten i landet, vände sig för att få internationellt stöd till Kina, som redan tidigare hade skaffat sig goda relationer med militären. Kina tog nu tillfället i akt för att få igenom en rad BRI-projekt. bl a ska man bygga vägar, järnväg, dammar och kraftverk samt två parallella olje- respektive gasledningarna från en hamn på Myanmars västkust vid Bengaliska viken till Kunming i södra Kina. Ledningarna har strategisk betydelse genom att de gör det möjligt för Kina att importera gas och olja från Mellanöstern utan att passera Malacka-sundet.¹⁷ Kring den nya hamnen ska det byggas en frihandelszon med ett industriområde.

Det förekommer både ett motstånd i Myanmars inte helt betydelselösa parlament och ett lokalt folkligt missnöje mot de kinesiska projekten och det växande ekonomiska beroendet av Kina. Det praktiska utförandet rapporteras ännu inte ha påbörjats i något av delprojekten. I ett av dem har regeringen tillkallat ett schweiziskt företag som i stället för att ge uppdrag till en kinesisk entreprenör har anordnat ett internationellt anbudsförfarande.

Sedan regeringspartiet har vunnit en övertygande seger i parlamentet i november 2020 har sannolikheten dock ökat för att Myanmar ska tillmötesgå Kinas önskemål. Xi Jinping har officiellt uppmanat Myanmar att skynka på med BRI-projekten i ett gratulationsmeddelande med anledning av valsegern.¹⁸

Thailand

Thailand är det enda land i Sydostasien som aldrig har varit ockuperat av någon stormakt, och det har genom historien försökt hålla sig neutralt. Sedan det kungliga enväldet avskaffades 1934 har landet mestadels styrts av militären. En kort demokratisk period avbröts 2014 av en militärkupp, och en general utsågs till premiärminister.¹⁹ Militären har traditionellt goda förbindelser med USA och har köpt det mesta av sin materiel från Amerika, men har sedan 2014 i högre grad börjat köpa från Kina, främst av kostnads-skäl säger man.²⁰ Militären samövar regelbundet i smärre manövrar med både amerikanska och kinesiska förband.

Etniska kineser utgör mellan tio och tolv procent av befolkningen men har invandrat under tidigare skeden av historien och anses inte utgöra någon femtekolonn åt Kina.²¹ En muslimsk separatistströrelse opererar i den södra delen av landet. Kina har planer på att inom ramen för det stora BRI-projektet bygga ett nätverk av järnvägar, som skall för-

binda Kina med övriga länder i Sydostasien. Av geografiska skäl skulle Thailand bli ett nyckelland i detta projekt.²²

Kolonialmakterna England och Frankrike hade redan byggt järnvägar i Myanmar, Malaysia, Laos och Kambodja, när det första världskriget kullkastade deras planer på att också förena dem till ett nätverk. Thailand hade med egna resurser byggt ett eget järnvägsnät. Nu försöker Kina använda de existerande järnvägarna som utgångspunkt för att förena staden Kunming i södra Kina med tre parallella järnvägar söderut, en genom Myanmar och Thailand, en genom Vietnam, Kambodja och Thailand och en genom Laos och Thailand. De ska sammanknytas i Thailand med en järnväg genom Malaysia till Singapore.

De sammanlagda kostnaderna har beräknats till 321 miljarder dollar. De sydöstasiatiska länderna förmodas själva stå för kostnaderna inom sina länder och finansiera dem med lån, främst förmedlade via BRI-projektet. Även Thailand och Vietnam är beredda att delta, men försöker att finna alternativa källor till finansiering och andra entreprenörer än kinesiska. Malaysia och Myanmar har flera gånger fått avbryta förhandlingarna, när kostnaderna har stigit i höjden, men fortsätter planeringen.²³ Endast en sträcka – från Kina till Laos huvudstad Vientiane – har hittills blivit färdig.

Thailand berörs också av Kinas ambition att bygga en kanal över Kra-näset från Thailändska viken till Indiska oceanen. Den skulle ge fartyg från Kina (och andra länder) möjlighet att från Stilla havet komma ut till Indiska oceanen utan att passera genom Malacka-sundet. Projektet är för stort för att ens Kina ska kunna finansiera det ensamt, och andra berörda länder som Indien har inte funnit att det kan ge tillräckliga ekonomiska fördelar för att vara intresserade.²⁴

Öster om Malackasundet

Bangladesh

När Indien delades 1948 ingick det område som idag omfattas av Bangladesh under namnet Östbengalen i Pakistan, trots att det ligger på motsatt sida av Indien och att det är över två tusen kilometer mellan dem. Pakistan lyckades inte heller administrera Östbengalen på ett godtagbart sätt, och med indisk hjälp kunde en missnöjd befolkning slå sig fri och bilda landet Bangladesh. Det fick ett demokratiskt styrelseskick av Westminstermodell och en president med huvudsakligen ceremoniell funktion. Enligt konstitutionen ska det vara en sekulariserad stat, men landet har ändå Islam som statsreligion. Omkring 90 procent av befolkningen är muslimer.²⁵ Sedan oppositionspartierna hade bojkottat valen 2014 upphörde demokratin att fungera som sådan, och landet styrs sedan dess med hårdhänta metoder av den premiärminister som då ledde landet, nämligen Sheikh Hasina.

Landet hör inte till världens fattigaste, men härjas regelbundet av naturkatastrofer som torka och översvämningar. Bangladesh är beroende av utvecklingsbistånd och har tagit stora utländska lån, främst från Kina, Japan och Indien.²⁶

USA är Bangladeshs största exportmarknad och har tidigare givit ett betydande utvecklingsbistånd. Ett antal uppmärksammade förbrytelser mot mänskliga rättigheter och demokratiska friheter 2014 har medfört att USA har slutat att ge förmånsbehandling i handelsfrågor. Visst utvecklingsbistånd fortsätter dock att utgå.²⁷

Försvaret är till övervägande del utrustat med materiel från Kina (80 procent), medan övrig utrustning, bl a stridsflygplan, kommer från Ryssland och Indien. Bangladeshs militära ledning sägs dock vara misstänksam

mot Indien och avråder regelmässigt från köp av indiska produkter.²⁸

Bangladesh har uppmärksammats i den internationella debatten om att Kina bedriver ”skuld-diplomati”, innebärande att BRI-projekten utnyttjas till att göra mottagarländerna finansiellt beroende av Kina.²⁹ Corona-krisen har drabbat landet hårt, och därför har premiärministern sett sig tvungen att begära billigare återbetalningsvillkor på BRI-lån hos Kina samt förkunna att man får avstå från ett antal planerade BRI-projekt.³⁰

Sri Lanka

Sri Lanka har 21 miljoner invånare och bebos till 70 procent av singhaleser, som mestadels är buddhister, vidare till 12 procent av tamiler, som huvudsakligen är hinduer och till 10 procent av muslimer med olika etnisk bakgrund. Sri Lanka var en brittisk dominion fram till frigörelsen 1948. Britterna rönt ett starkt nationalistiskt motstånd ända sedan de anlände 1815. Vid frigörelsen blev Sri Lanka Asiens första demokrati, med stark presidentmakt och ett parlament av Westminstermodell med rätt att utse regeringen.

Idag har Sri Lanka en hög levnadsstandard jämfört med sina grannländer, men plågas fortfarande av sviterna efter ett tamiluppror, som avslutades så sent som 2009. Indien har en delstat vid namn Tamil Nadu, som bebos av tamiler, och har därför fått ett tidvis spänt förhållande med Sri Lanka. Ett försök av Indien att sända en fredsbevarande styrka, som skulle skilja parterna åt under det sri-lankesiska inbördeskriget, tillbakavisades av singhalesiska styrkor 1987. Indien beskylldes för att ha försökt hjälpa tamilerna att vinna självständighet. Slutuppgörelsen med tamilerna blev mycket blodig och leddes av den dåvarande försvarsministern och nuvarande presidenten Gotabaya Rajapaksa.³¹

Hans bror, Mahinda Rajapaksa, har varit ledare för Sri Lankas största parti, det huvudsakligen singhalesiska nationalistpartiet SLFP (Sri Lanka Freedom Party) med socialdemokratisk inriktning, men leder nu ett eget mindre parti och regerar med stöd av SLFP. Han utsågs till premiärminister av sin bror Gotabaya Rajapaksa, som vann presidentvalet 2019.

Mahinda Rajapaksas regeringskoalition vann en storseger i parlamentsval i början av augusti 2020.³² Det kan innebära ett starkare kinesiskt inflytande i Sri Lanka. Rajapaksa kommer nämligen från en rätt obetydlig stad på Sri Lankas sydostkust, som heter Hambantota och som han har försökt gynna med hjälp av kinesiskt kapital. Under hans regering ingicks överenskommelser med kinesiska företag att inom ramen för BRI-projektet bygga en stor containerterminal med tillhörande industriområde i Hambantota. Hamnprojektet gick dock trögt, lönsamheten blev dålig, och hamnen kunde inte betala på lånen utan fick omförhandla dem. Det ledde till att Sri Lanka fick överlåta hamnen till kinesiska företag, som fick rätten att driva hamnen i 99 år.³³

Det gav i sin tur upphov till en internationell debatt, som började med en artikel i *New York Times*.³⁴ Hambantota användes som skolexempel för att belysa att BRI-projekten kan vara en skuldfälla, som sätter låntagarlandet i ett beroendeförhållande till Kina. Inrikespolitiskt har Rajapaksa blivit beskylld för att göra Sri Lanka beroende av Kina för att gynna sin hemstad.

När Rajapaksa-koalitionen nu trots det vinner parlamentsvalen med stor majoritet är det många, som tror att han kommer att gynna kinesiskt inflytande i ännu högre grad. Särskilt i Indien befarar man att det kommer att leda till att Kina får en storstrategisk vinst på Indiens bekostnad genom att kunna

använda Sri Lanka till att militärt försöka dominera Indiska Oceanen.

Kina håller redan på att dominera Syd kinesiska havet och samtidigt vinna tillträde i Indiska Oceanen till hamnar i Myanmar, Pakistan och Iran. Kina har redan en örlogsstation i Djibouti vid Röda havet.

Därmed får nog sägas att frågan huruvida BRI innebär ett försök att med ekonomiska medel tvinga länder till beroende av Kina får anses vara mindre relevant. Det är inte av någon avgörande betydelse för att bedöma BRI-projektets natur. Ett beroendeförhållande kan uppstå oavsett om det är avsett eller inte. Det behöver inte i det enskilda fallet vara del av någon militär planering för att få militär betydelse. Ett beroende kan vid behov utnyttjas av Kina för att flytta fram militära positioner, och det sker ibland.

Nepal

Nepal har aldrig varit en koloni utan en självständig stat med absolut monarki fram till 2008, då kungadömet störtades.

Rivalitet mellan de politiska partierna försvårade övergången till demokrati. Två tidigare maoistiska upprorspartier slog sig ihop med några mindre vänsterpartier. De vann tillsammans parlamentsvalen 2017 och bildade regering 2018.

Nepal är ett land utan kust vid havet och beroende av landsvägstransporter genom Himalayamassivet. Det har hittills betytt en orimlig koncentration av transporter till landsvägar från Indien. Till landets enda övriga grannland, Kina, är vägarna hittills usla. I samband med tvister mellan folkgrupper utmed gränsen försvårades transporter utmed en stor nybyggd väg på den indiska sidan. Då blev det naturligt för de maoistiska regeringspartierna att vända sig till Kina, som nu ska bygga två järnvägar till

Kina, varav den ena skall ansluta till Kinas nya järnväg i Tibet.³⁵

Twisterna har väckt upprörda känslor på båda sidor om gränsen till Indien, som för övrigt är omtvistad på det avsnitt där den kontroversiella nybyggda indiska motorvägen går.³⁶

Pakistan och Indien

När Storbritannien 1948 skulle lämna ifrån sig kolonin Brittiska Indien skapades en muslimsk folk rörelse för att bryta loss de muslimska områdena. Det ledde till ömsesidiga och blodiga etniska rensningar och att de områden som dominerades av muslimer förenades till landet Pakistan. Det ledde också till att en kombination av pakistansk militär och spontant folkuppstånd försökte att bemäktiga sig delstaten Jammu och Kashmir i norra Indien. Det misslyckades delvis, men Jammu och Kashmir delades mellan Indien och Pakistan. Ingen fred råder ännu, bara ett vapenstillestånd, och båda länderna gör anspråk på hela det territorium som tillhörde det forna maharadjadömet Jammu och Kashmir.

I samband med en gränsuppgörelse med Kina avträdde dessutom Pakistan ett område i distriktet Ladakh, som hade tillhört Jammu och Kashmir. Det området gör Indien fortfarande anspråk på.³⁷

Indien

Trots den nyssnämnda öppna rivaliteten mellan Indien och Pakistan var det Kinas växande kärnvapenarsenal som angavs som förklaring inför omvärlden, när Indien genomförde sin första provsprängning av en kärnvapenladdning 1998.³⁸ Idag tros Indien ha 130-140 kärnvapenstridsspetsar och Kina 280. Indiens väpnade styrkor är tekniskt och numerärt underlägsna Kinas både i luften och till sjöss, men Indien har totalt 2,1

miljoner man under vapen att jämföra med Kinas 2,3 miljoner man.³⁹

Sedan början av 2000-talet har USA framhållit Indien som ett demokratiskt alternativ till Kina i Asien, en roll som Indien länge har tvekat att spela. Dess regering har inte velat försämlra förbindelserna med sin potentiellt farliga granne genom att gå in i ett ideologiskt betonat propagandakrig med Kina.

Till förhistorien hör nämligen att Kina oväntat anföll Indien 1962 och tidvis ockuperade delar av norra Indien. Sedan dess har Kina fortsatt att ha territoriella anspråk på drygt halva den indiska delstaten Arunachal Pradesh (samt tidvis områden i Sikkim och Bhutan). Indien har i sin tur anspråk på att få tillbaka det område i Ladakh som avträdades av Pakistan till Kina. Medvetandet om att förhållandet till Kina är känsligt är utbrett hos den indiska allmänheten.⁴⁰

Den 15 juni 2020 inträffade, som redan nämnts, en incident med minst 20 döda och ett hundratal sårade på gränsen mellan Indien och Kina. Reaktionerna hos den indiska befolkningen har överraskat genom sin häftighet och att en fientlighet mot Kina fortfarande tycks vara både intensiv och utbredd. Spontana bojkotter av kinesiska varor, förbud mot kinesiska appar på det indiska nätet och demonstrationer på gatorna vittnar om detta.⁴¹ Oppositionspartiet (Kongresspartiet) kritiserar inte det regerande hindunationalistiska BJP för risktagande i reaktionen mot Kina utan för släpphänhet.

Begreppet Indo-Pacific har plötsligt genom gränskonflikten fått ett mera seriöst innehåll. Det är först efter en allvarlig gränsincident, som Indien nu accepterar att beskrivas som en del av USA:s Indo-Pacific-koncept. Det framstår inte längre som ett ensidigt och propagandabetonat amerikanskt diplomatiskt initiativ. Indo-Pacific har blivit en symbol för strävan hos USA och flera länder i

Stilla havet och Asien att samarbeta för att motverka Kinas ambitioner att expandera.

Å andra sidan hade Indien ända sedan frigörelsen 1948 nära förbindelser med Sovjetunionen, och Ryssland har fortsatt att vara Indiens huvudleverantör av vapen. Ryssland lovade genast, när gränskonflikten i Ladakh bröt ut, att leverera nya stridsflygplan (Mig 29) samt missilförsvarssystemet S-400 till Indien.⁴² Någon riktigt nära bundsförvant är det inte som USA håller på att få i Indien, kanske inte ens någon bundsförvant alls i gängse mening. Omvänt kan detsamma visa sig gälla för Rysslands samverkan med Kina. Den är inte heller utan reservationer och förbehåll.

Kinas svar på Indo-Pacific

Pakistan

Det muslimska Pakistan upplever sig hotat av det väsentligen hinduiska Indien och har utvecklat ett eget kärnvapen. Eftersom Indien fick stöd av Sovjetunionen sökte Pakistan stöd från USA och köpte mycket av sin militära utrustning från Amerika. Sympatier hos Pakistans militärledning för talibanrörelsen i Afghanistan skapade dock växande missämja med USA.

I stället vände sig Pakistan till Kina. Det samarbete som blev resultatet har bland annat lett till att man gemensamt har utvecklat ett nytt stridsflygplan som har använts under konflikten med Indien i Ladakh.⁴³

Kina har också förmått Pakistan att delta i en rad BRI-projekt för att bygga dammar, kraftverk, en järnväg samt olje- och gasledningar. De ska gå från en ny hamn vid Indiska Oceanen på Pakistans västkust till Xinjiang i västra Kina. Projekten är omstridda på grund av de höga kostnaderna och för att de gör Pakistan alltför beroende av Kina. Projekten går under samlingsnam-

net China Pakistan Economic Corridor eller CPEC. Totalt beräknas Pakistan behöva begära hos Kina att få BRI-lån för 62 miljarder dollar, men parlamentet vill hittills inte tillåta en större upplåning än 2,7 miljarder dollar för ett delprojekt, som beräknas kosta 6.1 miljarder dollar. Kina kräver också en högre ränta än parlamentets finanskommitté är beredd att acceptera, och arbetare vid CPEC-projekt strejkar för ett de kinesiska anställda får enormt mycket högre löner och bättre jobb än pakistanska arbetare.⁴⁴

Pakistans premiärminister Imram Khan har dock förklarat att han tänker se till att CPEC drivs igenom ”till varje pris”.⁴⁵

Iran

Iran är en teokratisk statsbildning, som styrs av religiösa ledare. Det är ett resultat av att befolkningen tillhör den shiitiska grenen av Islam. Enligt denna ska folket styras av religionen även i världsliga frågor.

När USA 2018 sade upp ett internationellt avtal om kärnkraftskontroll åtföljdes det av amerikanska ekonomiska sanktioner, inte bara mot Iran utan även länder och företag som fortsatte att handla med Iran. Sanktionerna har drabbat Iran hårt, vartill kommer verkan av Corona-viruset på landets ekonomi. Dess BNP har gått ned med 7,6 procent (avser de första tre kvartalen 2020), och dess intäkter av försäljning av olja och gas med 37 procent.⁴⁶

Kinas president Xi Jinping kom under ett besök 2016 överens med Irans president Hassan Rouhani om ett utkast till avtal med ett hundratal underavtal om ekonomiskt, politiskt och militärt samarbete. Vad som påstås vara innehållet i huvudavtalet publicerades av *New York Times* den 11 juli 2020.⁴⁷ Underavtalen är nu hos parlamentet för godkännande.

Rykten om förslagets innehåll har väckt häftig opposition i Iran, och många av de projekt som ska läggas fram kanske inte blir av. Det ser ändå ut som om Kina kommer att träda i Indiens ställe som samarbetspartner för att rusta upp Irans olje- och gasutvinning samt ta över skötseln av exporthamnen i Chabahar i Omanbukten vid norra Indiska Oceanen. Indien måste ta hänsyn till USA:s sanktioner och har inte vågat ställa tillräckliga krediter till förfogande för hamnprojekten.

Om Iran upplåter Chabahar blir det den tredje hamnen vid Indiska Oceanen som Kina på kort tid har lyckats att få tillträde till. Ännu allvarigare för USA är rykten om att Kina enligt avtalen också skall få tillträde till en örlogshamn vid Hormuz-sundets mynning och därmed kunna kontrollera infarten till Persiska viken. Kina ser ut att till slut ha bestämt sig för att våga trotsa USA:s sanktioner och börja importera olja och gas från Iran i stor skala samt investera i landet. Det har förvånat, och förskräckt att förhandlingarna mellan Kina och Iran har kunnat föras i så stor skymundan att omvärlden framstår som överrumplad.

Kina har redan utnyttjat situationen till att använda ett besök av utrikesminister Wang Yi i Teheran till ett utspel med förslag om inrättande av ett ”dialogforum” med syfte att lösa problemen i Mellanöstern. Där skulle man enligt Wang kunna lösa frågan om USA:s sanktioner mot Iran för att ha brutit mot överenskommelsen om kärnvapenkontroll.⁴⁸ Kina är nu också på väg att bli en spelare i Mellanöstern.

Kina omdefinierar säkerhetsbegreppet inför nästa femårsplan

Kinas nuvarande femårsplan upphör 2022. En ny plan ska antas på kommunistpartiets

kongress under våren 2021. För att förbereda arbetet inför den kongressen hölls ett möte med partiets centralkommitté (CK) i oktober 2020. Omvärlden har fäst sig vid flera formuleringar i den kommuniké som utfärdades av CK om mötet, eftersom de kan visa sig vara förebud om kommande viktiga förändringar. bl a har man fäst sig vid flera ordval, som antyder ett minskat beroende av omvärlden, både ifråga om handel och teknologi. Konsumtion ska stimuleras, liksom inhemsk produktion för den egna marknaden i stället för att stimulera exportindustrin. Den nya inriktningen ges slagordet ”Dubbel cirkulations-strategi”.

Kanske är det ägnat att förvåna att omvärlden inte lika mycket har uppmärksammat att kommunikén också föreslår en ny definition av begreppet nationell säkerhet. Några citat från den engelskspråkiga versionen får belysa vad som avses: ”Dagens värld upplever en stor förändring, vars like inte har upplevts på hundra år... Den internationella maktbalansen har förändrats fundamentalt. Fred och utveckling är fortfarande ämnen i tiden... Samtidigt blir den internationella miljön allt mera komplex, och instabilitet och osäkerhet har ökat betydligt.”

CK föreslår

att samordna utveckling och säkerhet och bygga en högre nivå av ett säkert Kina. Vi ska hålla fast vid det övergripande säkerhetsbegreppet, genomföra den nationella säkerhetsstrategin, underhålla och utforma nationell säkerhet, samordna traditionell säkerhet och icke-traditionell säkerhet, bedriva säkerhetsutveckling på alla områden och hela processen av nationell utveckling, förhindra och råda bot på olika risker, som påverkar Kinas moderniseringsprocess *och bygga en nationell säkerhetsbarriär.* (Kursivering är tillagd.)

Slutligen föreslår CK att man ska

främja den samtidiga förbättringen av den nationella försvarsstyrkan och förmågan att främja en samordnad utveckling av regioner, nyckelområden och utvecklingsområden, optimera utformningen av nationell försvarsvetenskap och teknologisk industri samt *konsolidera samstämmighet mellan militär och regering samt mellan militären och folket.* (Kursivering är tillagd)

Med dessa långa citat vill jag belysa att det tycks röra sig om både en vilja att minska beroendet av omvärlden och en vilja att höja förmågan att hävda sig genom en mobilisering av hela befolkningen. Det tyder också på en viss rädsla för omvärldens avsikter, det antyder en känsla av att vara hotad och belägrad.

Sådan ser den inställning ut att vara som har skapats av omvärldens, särskilt västs, negativa reaktioner på Kinas ambition att expandera både geografiskt och ifråga om handel, politiskt inflytande och teknologi i kombination med dess militära upprustning. Det är inte bestörtning över att ha visat för hög ambitionsnivå som kommer till uttryck i ordalagen i CK:s kommuniké. Det är snarare en känsla av att vara förorättad och irriterad av ett motstånd som måste övervinnas.

I ett sådant läge kan det komma att spela en för framtiden avgörande roll hur USA:s nya president gör sin spelöppning mot Kina efter installationen i sitt ämbete den 20 januari 2021. En tydlig inbjudan till avspänning kan möjligen, men inte säkert, påverka inställningen, när det kinesiska kommunistpartiet under våren 2021 håller sin kongress för att anta en ny femårsplan.

Mycket sannolikt är det däremot att om Joe Biden då uppvisar en attityd mot Kina som är lika hård eller ännu hårdare än den som har uppvisats under Donald Trumps administration kan det utlösa en långsiktigt ännu hårdare inställning hos Kinas kommunistparti. Det gäller i första hand såda-

na frågor som teknologiöverföring, militära frågor, handelspolitik, konflikter i Japanska havet och Sydkinesiska havet, Taiwan och mänskliga rättigheter både i Kina och i FN.

Joe Biden tillträder som USA:s nästa president

Joe Biden har vunnit presidentvalet i USA med en marginal på fem och en halv miljon röster. Donald Trump har inte längre kunnat förhindra att hans motståndare installeras i sitt ämbete den 20 januari 2021.

Ännu fortsätter Joe Biden att hålla korten tätt intill bröstet ifråga om Kina-politiken. Han har uttalat att USA kommer att anse att Senkaku-öarna, som Kina hävdar vara en del av Kina, ska omfattas av USA:s garantier om försvar av Japan. Detta är en nyhet, som tyder på ett hårdare motstånd mot Kinas expansion i västra Stilla havet. Han har kritiserat Trump för att ha behandlat EU och Nato styvmoderligt, och han har talat på telefon med europeiska ledare om att återställa ordnade villkor för världshandeln och en gemensam politik för detta ändamål, men också om att skapa goda konkurrensvillkor för amerikanska företag, vilket kan innebära hårda förhandlingar med EU. Mycket mera är inte känt med säkerhet om vilken utrikes- och säkerhetspolitik Joe Biden kommer att föra.

Pandemin och en tidvis sjunkande amerikansk BNP är omedelbart förestående problem, som Joe Biden måste ge prioritet. Trump har dock lämnat efter sig en utrikespolitisk situation, som Joe Biden måste ta ställning till. Ett möte skulle ha ägt rum under våren 2020 med ledarna för den så kallade G7-gruppen, d v s Frankrike, Italien, Japan, Kanada, Tyskland, Storbritannien och USA. Det fick dock inställas på grund av Corona-krisen.

Donald Trump, som stod i tur för att vara värd för mötet, kastade då (via twitter) fram en idé om att man borde utvidga kretsen med Australien, Indien, Ryssland och Sydkorea, eftersom G7-kretsen enligt honom hade blivit "outdated".

Ryssland har sedermera förklarat att man inte kommer att infinna sig med mindre att Kina också får delta i mötet. Övriga inviterade länder har tackat ja, men med reservationer, vars innehåll ännu inte har avslöjats. Japan har dock avslöjat att man "föredrar att man bevarar det nuvarande nätverket."⁴⁹ Tidpunkten hade tidigare satts till september 2020, men Trump hade för sin del deklarerat att han tänkte vänta till efter presidentvalet i USA.⁵⁰ Det innebär att ovisshet råder med hänsyn till att ingen kan förutsäga hur snart hans efterträdare är beredd att stå värd för ett möte efter att ha installerats i sitt ämbete.

Joe Biden lär ha anledning att direkt eller indirekt ställa övriga deltagare, särskilt européerna, inför frågan om deras länder är beredda att stödja USA i dess beslutsamhet att behålla sin dominans över Stilla havet. Den är en förutsättning för ambitionen att väst ska fortsätta att leda världen. En följdfråga blir då om och i vad mån de är beredda att ingå i en förlängning av den front som genom Indo-Pacific-initiativet nu håller på att bildas på den eurasiska kontinenten mellan å ena sidan Kina och Ryssland och "väst" på den andra. Kinas nya vänskap med Pakistan och Iran är på väg att ge Kina en roll i Mellanöstern, som tillhör Europas närområde. EU-länderna kommer förr eller senare att behöva ta ställning till denna utveckling.

Kommer Joe Biden över huvud taget att tillsammans med Europa försöka skapa en ny front, som sträcker sig utöver gränserna för det redan existerande Nato? Indo-Pacific-initiativet har tett sig som ett försök att skrämja de inbjudna till samarbete med

att påtala problem som de redan har med Kina ifråga om gränser, skuldsättning, sjötrafik och militär dominans. Det har inte lanserats som ett försök att samlas kring mera esoteriska begrepp som mänskliga rättigheter, yttrandefrihet och skydd för individen mot godtycklig behandling av staten. Sådana begrepp är visserligen relevanta för inställningen hos såväl japaner som sydkoreaner, australiensare, européer och indier och med säkerhet hos den större delen av den amerikanska befolkningen, men efter Donald Trumps regeringstid återstår en del frågetecken om den del av befolkningen i USA som fortsatte att rösta på honom i valet den 4 november 2020.

Joe Biden har inte som Trump försämrade personliga relationer med övriga ledare i väst, men han skulle behöva visa att USA tar avstånd från Trumps förakt för multilaterala organisationer som EU, FN och WTO, behandlingen av flyktingar och allmän exceptionism i folkrättsliga frågor, inte minst mänskliga rättigheter. Europa ställs inför frågan om vad det gemensamma agerandet ska bestå av och vilka värderingar som efter Trumps avgång kan visa sig bli gemensamma och värda att sluta upp kring. Kan ett delat USA bedömas försvara värdegrunder som är bestående, tillräckligt bestående även i USA, för att vara värda att riskera att dras in i ett krig för att försvara dem?

Iakttagelser och slutsatser

För närvarande har USA en nationell militär strategi som betonar betydelsen av vapenmakt för att möta utmaningarna från Kina (och Ryssland).⁵¹ Kina satsar hårt på ekonomisk infiltration genom att BRI-projektet binder samman länder huvudsakligen med Kina men också militärt på marin strategi med målet att tränga ut USA från västra Stilla havet. I den inledningsvis nämnda artikeln⁵²

visades att frågan om USA ska lyckas med sin mera militärt inriktade politik framför allt beror på om man kommer att ha råd med de kostnader som den kräver, särskilt marin och nukleär rustning kring Stilla havet och skydd mot ballistiska missiler.

Denna artikel har visat att förutsättningarna för att behålla vilja och beslutsamhet att dra på sig ännu större kostnader för sin enorma militära organisation inte är så goda för USA och dess ännu lilla fåtal av allierade i Asien. De har alla en betydligt lägre tillväxt än Kina. Det är svårt att se hur USA ska lyckas i längden, om nuvarande trender håller i sig och man måste agera utan att få ytterligare stöd. Kinas BRI-projekt och övriga ansträngningar att vinna inflytande har för närvarande avsevärda framgångar i flera länder.

Lanseringen av Indo-Pacific-konceptet verkar ha varit resultat av en nyvunnen insikt hos den amerikanska administrationen om att huvudsakligen militära medel och trogna allierade från tiden för det andra världskriget inte räcker i längden för att hålla tillbaka Kina och hindra det från att tränga tillbaka USA från västra Stilla havet, Sydasiens och Sydöstasien. Nya bundsförvanter, särskilt bland dem som har en snabbare ekonomisk tillväxt, måste till för att skapa en ny front. Att Indien reagerar så hårt på gränskonflikten med Kina gör Indien till mera av en bundsförvant för USA än dess tidigare alliansfria politik skulle ha tillåtit, men övriga inbjudna stater tvekar om valet av sida.

Vad gäller länderna i Sydöstasien utsätts de för påtryckningar om att välja sida av både USA med dess Indo-Pacific och av Kina med löften om ekonomiskt stöd och stora BRI-projekt. Vilken sida de väljer tenderar att få inverkan på vilken typ av samhälle de väljer att skapa för sin framtid. Vad som sker nu kommer att få stor inverkan på hur världen kommer att se ut. Ska länderna i Asien välja

ett kollektivistiskt samhälle, som styrs med auktoritära metoder som i Kina, eller ett demokratiskt samhälle där medborgarna har ett reellt inflytande på den förda politiken och har rättigheter som de vet inte får begränsas med hänvisning till statens intressen?

Sett i ett europeiskt perspektiv kan det förefalla förvånande att valet ska vara så svårt och att demokrati inte framstår som så lockande som vi föreställer oss att det bör vara. Hur som helst vill flera länder i Sydostasien inte välja sida över huvud taget, men det blir allt svårare för dem att inte göra det. En ny frontlinje håller på att bildas på den andra sidan av jorden i en ny och mera ekonomiskt betonad form av kallt krig mellan de länder som väljer USA och de som väljer Kina. Den förlängs nu ytterligare genom Kinas förhandlingar om ekonomiskt och militärt samarbete med Iran och Pakistan.

Det är skillnad mellan att delta i en allians med en stormakt som man har gemensamma värderingar med och att å andra sidan göra det med ett land som man bara har gemensamma intressen med. Nato-stadgan vill åstadkomma garantier för medlemsländernas överlevnad, men den tillkom för att försvara USA och Europa. Det är osäkert om den kan betyda något för Europas

deltagande i USA:s kampanj i Asien. Det är svårt för Europa att inse att dess överlevnad skulle vara hotad i Asien, även om det är sant att våra värderingar hotas genom Kinas växande inflytande.

Vill länderna i Europa ta ställning för USA mot Kina i det nya kalla krig som håller på att utvecklas i Asien? Den frågan är på väg att bli aktuell för Europa. Den första delfråga som lär anmäla sig är förmodligen om EU ska gå samman med USA mot Kina i frågor rörande principerna för världshandeln, men det kan också komma att bli någon av de farligare frågorna som hur principerna för begreppet mänskliga rättigheter ska tolkas i praktiken, och där har EU och USA inte helt sammanfallande uppfattningar.

Det finns anledning att tänka över vad den transatlantiska länken ska innehålla ifråga om politiska, ekonomiska och militära frågor och vilken geografisk räckvidd den bör ges. Joe Bidens tillträde i Washington gör det lättare för européerna att tillmötesgå USA:s önskemål om stöd, men det undanröjer inte alla betänkligheter.

Författaren är ambassadör och ledamot av KKrVA.

Noter

1. *A Free and Open Indo-Pacific Advancing a Shared Vision*, Department of State, 2019-11-04, <https://www.state.gov/a-free-and-open-in-do-pacific-advancing-a-shared-vision/>.
2. *The Indo-Pacific Strategy Report, Preparedness, Partnerships and Promoting a Networked Region*, The Department of Defense, 2019-06-1, <https://media.defense.gov/2019/Jul/01/2002152311/1-1/1/DEPARTMENTOF-DEFENSE-INDO-PACIFIC-STRATEGY-REPORT-2019.PDF>.
3. Hall, Daniel George Edward: *A History of South-East Asia, Fourth Edition*, The Macmillan Press Ltd, 1981, s 927-933.
4. Kuok, Lynn: *The U.S.-Singapore Partnership: A Critical Element of U.S. Engagement and Stability in the Asia-Pacific*, The Brookings Institution, Washington DC 2016, s 5.
5. *Singapore and China Step Up Defence Cooperation Through Enhanced Agreement on Defence Exchanges and Security Cooperation*, Ministry of Defence, Singapore, https://www.mindef.gov.sg/web/portal/mindef/news-and-events/latest-releases/article-detail/2019/October/20oct19_nr.
6. Kuok, Lynn: *The U.S.-Singapore Partnership: A Critical Element of U.S. Engagement and Stability in the Asia-Pacific*, The Brookings Institution, Washington DC 2016, s 5.
7. "Malaysia's former leader Mahathir wants to wrestle back power – just months after resigning", *CNBC*, 2020-06-30, <https://www.cnb.com/2020/06/30/malysias-ex-leader-mahathir-wants-to-regain-power-months-after-resigning.html>.
8. "Mahathir's tilt to China smooths the way for Beijing in Southeast Asia", *the Interpreter*, 2019-06-07, <https://www.lowyinstitute.org/the-interpreter/mahathir-s-tilt-china-smooths-way-beijing-southeast-asia>.
9. *Indonesia-China Relations: To Be Handled With Care*, Yusof Ishak Intsitute Perspective, Issue:2019 No 19, https://www.iseas.edu.sg/images/pdf/ISEAS_Perspective_2019_19.pdf.
10. "Indonesia says China's 'nine-dash line' puts its interests at risk", *Nikkei Asian Review*, 2020-06-20, <https://asia.nikkei.com/Politics/International-relations/South-China-Sea/Indonesia-says-China-s-nine-dash-line-puts-its-interests-at-risk>.
11. "Understanding Indonesians' Souring Sentiment Toward China", *The Diplomat*, 2020-06-06, <https://thediplomat.com/2019/06/understanding-indonesians-souring-sentiment-toward-china/>.
12. "China-Laos railway progresses steadily", *China Daily*, 2020-07-07, <https://global.china-daily.com.cn/a/202007/07/WS5f03c868a310834817257976.html>.
13. "Analysts: Rising Debt Burden Could Make Laos More Reliant on China", *VOA News*, 2020-06-08, <https://www.voanews.com/east-asia-pacific/analysts-rising-debt-burden-could-make-laos-more-reliant-china>.
14. "Vietnam, Under Increasing Pressure from China, Mulls a Shift Into America's Orbit", *World Politics Review*, 2020-01-30, <https://www.worldpoliticsreview.com/insights/28502/as-china-vietnam-relations-deteriorate-hanoi-mulls-closer-ties-with-the-u-s>.
15. "Suga and Vietnames PM meet, with focus on economic and defence cooperation", *Japan Times*, 2020-10-19, <https://www.japantimes.co.jp/news/2020/10/19/national/politics-diplomacy/vietnam-japan-yoshihide-suga/>.
16. "Hun Sen Denies China's Navy Granted Basing Rights in Cambodia", *The Diplomat*, 2020-06-02, <https://thediplomat.com/2020/06/hun-sen-denies-chinas-navy-granted-basing-rights-in-cambodia/>.
17. "As West retreats, China surges in Myanmar", *Asia Times*, 2019-07-13, <https://asiatimes.com/2019/07/as-west-retreats-china-surges-in-myanmar/>.
18. "China's Role in Myanmar's Internal Conflicts", *United States Intitute of Peace*, 2018-09-14, <https://www.usip.org/publications/2018/09/chinas-role-myanmars-internal-conflicts>.
18. "China Again Pushes BRI Projects in Congratulatory Message to Myanmar's NLD", *The Irrawaddy*, <https://www.irrawaddy.com/elections/china-pushes-bri-projects-congratulatory-message-myanmars-nld.html>.
19. "Thailand country profile", *BBC NEWS*, 2019-03-07, <https://www.bbc.com/news/world-asia-15581957>.
20. "Chinese arms: cheaper than US, no strings attached. Thailand is sold", *The South Chinba Morning Post*, 2019-06-01, <https://www.scmp.com>.

- com/week-asia/geopolitics/article/3012673/chinese-arms-cheaper-us-no-strings-attached-thailand-sold.*
21. "Chinese in Thailand", *Facts and Details*, 2020-08-13, <http://factsanddetails.com/asian/cat66/sub418/entry-4306.html>.
 22. "High-speed railway between Thailand and China signing expected in October", *Pataya mail*, 2020-05-26, <https://www.pattayamail.com/thailandnews/high-speed-railway-between-thailand-and-china-signing-expected-in-october-301574>; "China-Thailand railway agreement likely be signed in October: Thai transport minister", *Xinhuanet*, 2020-05-25, http://www.xinhuanet.com/english/2020-05/25/c_139087013.htm.
 23. "China Plows Ahead with High-Speed Rail Line for Southeast Asia", *VOA News*, <https://www.voanews.com/east-asia-pacific/china-plows-ahead-high-speed-rail-line-southeast-asia>.
 24. "India sees debt diplomacy at play in China-basked Thai canal, finds talk of gains exaggerated", *The Print* 2020-10-04, <https://theprint.in/defence/india-sees-debt-diplomacy-at-play-in-china-backed-thai-canal-finds-talk-of-gains-exaggerated/516470/>.
 25. *Bangladesh People ethnic groups*, Encyclopedia Britannica, <https://www.britannica.com/place/Bangladesh>.
 26. "Rivals India and China woo Bangladesh with aid totalling \$ 46 b", *Financial Times*, 2017-04-12, <http://www.ft.lk/article/609166/Rivals-India-and-China-woo-Bangladesh-with-aid-totalling--46-b>.
 27. *U.S. Foreign Assistance Bangladesh*, Foreign Aid Explorer, https://nortonsafe.search.ask.com/web?ssdcat=321&installsource=nag&source=nag&year=2015&locale=sv_se&geo=se&version=22.18.0.213&templatecat=sbu_w_1000_5039_nsbu_esd_3&schemacat=sbu_w&schemaver=1.0.0.0&olpchannel=sesd&osvers=10.0&oslocale=iso%3Ase&oslang=iso%3Ase&os=windows&showuninstallsurvey=1&installstatus=updated&vendor=none&vendorsrc=chrome&machine-location=221&tb=0&sw=0&3in1=0&hp=0&dsp=0&dest=nag&cmpgn=ignite&vendorConfigured=ask&o=APN12175&prt=ngc&ver=3.13.0.1&tpr=111&chn=1000&guid=0a3fbef5a598-41ae-964a-569632c8962c&doi=2019-08-26&q=https%3A%2F%2Fwww.foreignassistance.gov%2Fexplore%2Fcountry%2FBangladesh&geo=sv_se&ctype=
 28. Op cit, "Rivals India and China...", se not 26.
 29. "Is Bangladesh falling into a Chinese 'debt trap'?", *Deutsche Welle*, 2019-07-11.
 30. "Bangladesh confident of managing its foreign loan repayments", *Belt and Road News*, 2020-08-12.
 31. *Sri Lanka – History*, Encyclopedia Britannica, <https://www.britannica.com/print/article/561906>.
 32. "Sri Lanka election: Rajapaksa brothers win 'super-majority'", *BBC News*, 2020-08-07, <https://www.bbc.com/news/world-asia-53688584>.
 33. "Development of Whom? China's Development Project of Sri Lanka's Hambantota Port", *The Perspective*, 2020-03-08, <http://www.theperspective.se/development-of-whom-chinas-development-project-of-sri-lankas-hambantota-port/>.
 34. "How China Got Sri Lanka to Cough Up a Port", *New York Times*, 2018-06-25, <https://www.nytimes.com/2018/06/25/world/asia/china-sri-lanka-port.html>.
 35. "Cozy ties among regional countries crucial for determining the future of South Asia", *Global Times*, 2019-10-17, <https://www.globaltimes.cn/content/1167213.shtml>.
 36. "New road rouses territorial dispute between India and Nepal", *Deutsche Welle*, 2020-04-04, <https://www.dw.com/en/new-road-rouses-territorial-dispute-between-india-and-nepal/a-53383342>.
 37. Kiesow, Ingolf och Norling, Niklas: *The Rise of India; Problems and Opportunities*, Silk Road Paper January 2007, Central Asia-Caucasus Institute Silk Road Program, s 20-26.
 38. Singh Sidu, Waheguru and Yuan, Jing-dong: *China and India – Cooperation or Conflict?*, The International Peace Academy Inc, London 2003, s 30.
 39. *Compare armed Forces*, Armed Forces EU, https://armedforces.eu/compare/country_India_vs_China.
 40. Op cit, Kiesow, Ingolf och Norling, Niklas, se not 37.
 41. "Intel agencies red-flag use of 53 mobile apps with links to China: Complete list", *Hindustan Times*, 2020-06-18, <https://www.hindustantimes.com/india-news/intel-agencies-red-flag-use-of-52-mobile-apps-with-links-to-china-complete-list/story-B50Sf39aSnVORCcS921N.html>;

- "Struggle of boycotting Chinese goods, and the Opposition's tough questions", *The Print*, 2020-06-19, <https://theprint.in/last-laughs/struggle-of-boycotting-chinese-goods-and-the-oppositions-tough-questions/444830/>.
42. "Russia to Speed Up S-400 Delivery to India Amid China Standoff", *The Moscow Times*, 2020-06-26, <https://www.themoscowtimes.com/2020/06/26/russia-to-speed-up-s-400-delivery-to-india-amid-china-standoff-a70707>.
43. "Pakistan To Get Stealth Fighter Aircraft from China", *Sp's Aviation*, Issue 2/2015, <http://www.sps-aviation.com/story/?id=1617>.
44. "Pakistan to seek USD 2.7 bn loan from China for CPEC project, *Hindustan Times*, 2020-11-15, <https://theprint.in/defence/india-sees-debt-diplomacy-at-play-in-china-backed-thai-canal-finds-talk-of-gains-exaggerated/516470/>; "Pakistani workers protest against China's unequal wages for locals in CPE", *Hindustan Times*, 2020-11-18, <https://www.hindustantimes.com/world-news/pakistani-workers-protest-against-china-s-unequal-wages-for-locals-in-cpec-funded-project/story-rl8B2TxkMNVymmDozD9d2N.html>.
45. "Pakistan will complete CPEC at all costs, says Imran Khan", 2020-07-04, <https://www.thehindu.com/news/international/pakistan-will-complete-cpec-at-all-costs-says-imran-khan/article31988392.ece>.
46. "COVID-19 Global Roundup: Coronavirus is deepening Iran's economic woes", *CGTN*, 2020-05-18, <https://news.cgtn.com/news/2020-05-12/COVID-19-Global-Roundup-Coronavirus-is-deepening-Iran-s-economic-woes-QqLSLlDZ4s/index.html>.
47. "Defying U.S., China and Iran Near Trade and Military Partnership", *New York Times*, 2020-07-11, <https://www.nytimes.com/2020/07/11/world/asia/china-iran-trade-military-deal.html>.
48. "FM proposes initiative to resolve Gulf security issue", *China Daily*, 2020-10-10, <https://www.chinadaily.com.cn/a/202010/12/WS5f83901aa31024adoba7df16.html>.
49. "Japan to respect Trump decision to hold G7 after U.S. presidential election", *Japan Times*, 2020-08-11, <https://www.japantimes.co.jp/news/2020/08/11/national/japan-us-g7-summit/>.
50. "Trump floats hosting G7 summit after U.S. election", *CTVNEWS*, 2020-08-11, <https://www.ctvnews.ca/world/trump-floats-hosting-g7-summit-after-u-s-election-1.5059139>.
51. The Joint Staff, https://www.jcs.mil/Portals/36/Documents/Publications/UNCLASS_2018_National_Military_Strategy_Description.pdf.
52. Kiesow, Ingolf: "Hoten växer mot USA:S makt över Stilla havet", *KKrVAHT*, 3. häftet 2020, s 48-70.